

Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu pod względem legislacyjnym: Arkadiusz Myrcha, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości pod względem merytorycznym: Maria Ejchart, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu <u>opiekun legislacyjny:</u> Monika Walewska, Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjnego e-mail: sekretariat.dl@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 764 Monika Kruczek, główny specjalista-sędzia, Departament Legislacyjny e-mail: Monika.Kruczek@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 335 <u>opiekun merytoryczny:</u> Mirosław Przybylski, Dyrektor Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji e-mail: sekretariat.dwoip@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 231	Data sporządzenia 06 marca 2025 r. Źródło: Inicjatywa własna Nr w wykazie prac UD194
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Przedstawiony projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw zawiera propozycję nowelizacji:

- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy¹ (dalej „k.k.w.”),
- ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności²,
- ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej³,
- ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁴.

Celem projektu jest wprowadzenie istotnych i niezbędnych zmian ukierunkowanych na usprawnienie postępowania karnego wykonawczego przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia i poszanowania praw skazanych. Projekt jest nakierowany na modyfikację lub wyeliminowanie wprowadzonych w ostatnim czasie regulacji, które budziły wątpliwości oraz zawiera propozycje nowych rozwiązań, m.in.:

Wydłużenie terminu do wniesienia przez skazanego skargi w postępowaniu wykonawczym

Wydłużenie tego terminu ułatwi skazanym dochodzenie swoich praw i zagwarantuje wzmocnienie nadzoru nad prawidłowością funkcjonowania organów wykonujących orzeczenie i wypełnienia obowiązków przez ich przedstawicieli. Wydłużony termin pozwoli na rzetelne przedstawienie argumentów przez skazanego w zakresie kwestionowanych czynności lub zdarzeń oraz zabezpieczy interesy skarżących.

Poszerzenie stosowania systemu dozoru elektronicznego

Stosowanie dozoru elektronicznego przynosi wiele zalet nie tylko z punktu widzenia konkretnej osoby skazanej, ale również z punktu widzenia społecznego, gdyż jest to najbardziej ekonomiczny sposób odbywania kary pozbawienia wolności. Taka forma odbywania kary pozbawienia wolności umożliwi sprawną realizację szeregu przesłanek zasad wymiaru kary. W szczególności uwzględni możliwość realizacji zasady nieuchronności kary, a także jej szybkiego wykonania. Z drugiej strony uwzględni właściwości sprawcy i jego warunki osobiste, umożliwiając jemu oraz osobom mu najbliższym

¹ (Dz. U. z 2024 r. poz. 706, z późn. zm.)

² (Dz. U. z 2023 r. poz. 1559)

³ (Dz. U. z 2024 r. poz. 1869, z późn. zm.)

⁴ (Dz. U. z 2024 r. poz. 383, z późn. zm.)

ograniczenie oddziaływania kary pozbawienia wolności na aspekty społeczne i rodzinne życia. Skazany może w określonych godzinach funkcjonować czynnie w życiu społecznym (przykładowo przez pracę zarobkową, naukę), przestrzegając jednocześnie zasad dozoru elektronicznego. Kara jest zatem realizowana bezpośrednio, nie wykluczając jednocześnie sprawcy z życia publicznego. Taka forma odbywania kary wpływa pozytywnie na resocjalizację, gdyż osoby odbywające karę pozbawienia wolności w formie dozoru elektronicznego rzadziej powracają do przestępstwa.

Zgodnie z aktualnie obowiązującą umową na realizację usługi eksploatacji i rozwoju systemu dozoru elektronicznego na lata 2022 – 2027, maksymalna pojemność systemu to 10.000 osób objętych dozorem stacjonarnym.

Centralny Zarząd Służby Więziennej dysponuje łączną liczbą 12 000 zestawów urządzeń HU+RFT (dozór stacjonarny) oraz 500 szt. zestawów TPT+OPT (dozór mobilny). Łączną liczbę zestawów należy pomniejszyć o urządzenia wymagające serwisu / naprawy / oraz o urządzenia znajdujące się w transporcie. Szacunkowo liczba urządzeń w naprawie nie przekracza 2-3%. W przypadku urządzeń dozoru stacjonarnego stan poniżej 11 400 szt. (475 w odniesieniu do zestawów mobilnych) uznawany jest za naruszenie umowy. Zapewnia to możliwość wykorzystania pełnej maksymalnej pojemności systemu z zachowaniem odpowiedniej rezerwy urządzeń.

Zmiana zasad doprowadzania skazanych do aresztu śledczego

W brzmieniu art. 79 k.k.w. obowiązującym do dnia 1 stycznia 2023 r., doprowadzenie skazanego do aresztu śledczego bez wezwania było wyjątkiem i zawsze leżało w gestii sądu. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw⁵, która wprowadziła zmiany w art. 79 k.k.w., wskazywano na cel zapobieżenia ukrywania się skazanych. Obecnie obowiązujące uregulowanie, chociaż stanowiące istotną zmianę w stosunku do wcześniejszej praktyki, usprawniło proces osadzania skazanych do odbycia kary pozbawienia wolności.

Jednakże należy zwrócić uwagę na fakt, że skazani na niższe kary (nieprzekraczające 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz inne wymienione w projektowanym art. 79 § 1 k.k.w. np. zastępcza kara pozbawienia wolności, zastępcza kara aresztu) mogą się od nich uwolnić bądź wykonać je ostatecznie w innych formach, w tym w systemie dozoru elektronicznego. Umożliwienie takim skazanym złożenia stosownych wniosków przed osadzeniem w zakładzie karnym, może realnie wpłynąć na zmniejszenie kosztów postępowania wykonawczego związanych z doprowadzeniem i osadzaniem w zakładach karnych, które skutkują następnie ich zwalnianiem, wobec orzeczenia innych form wykonania kary.

Z uwagi na powyższe, zasadnym jest utrzymanie obecnie obowiązującej zasady w zakresie doprowadzenia do odbycia kary bez uprzedniego wzywania jedynie wobec osób skazanych na kary pozbawienia wolności powyższej 1 roku i 6 miesięcy, natomiast co do pozostałych kar, zaproponowanie powrotu do poprzednio obowiązującej regulacji.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące osób prawomocnie skazanych na karę pozbawienia wolności i nieosadzonych w aresztach śledczych lub zakładach karnych pomimo upływu terminu stawiennictwa do odbycia kary z uwzględnieniem różnych przyczyn w latach 2021-2024.

Tab. 1 Skazani nieosadzeni w aresztach śledczych lub zakładach karnych wg przyczyn nieosadzenia

Wyszczególnienie	Sądy rejonowe			
	2021	2022	2023	2024
Osoby prawomocnie skazane na karę pozbawienia wolności*, nieosadzone w AŚ lub ZK mimo upływu terminu stawiennictwa do odbycia kary, w tym:	42 237	40 815	37 693	36 064
niezgłoszenie się skazanego do odbycia kary pomimo wezwania lub niedoprowadzenie skazanego przez Policję (inny uprawniony organ)	10 436	10 141	7 755	7 039
ukrywanie się skazanego i prowadzenie czynności poszukiwawczych przez Policję jeżeli w sprawie nie wydano postanowienia o poszukiwaniu listem gończym lub postanowienia o ENA	7 960	8 236	5 401	4 956
ukrywanie się skazanego i prowadzenie czynności poszukiwawczych przez Policję jeżeli w sprawie wydano postanowienie o poszukiwaniu listem gończym lub postanowienie o ENA	21 451	21 296	25 266	25 690
Wyszczególnienie	Sądy okręgowe			
	2021	2022	2023	2024
Osoby prawomocnie skazane na karę pozbawienia wolności*, nieosadzone w AŚ lub ZK mimo upływu terminu stawiennictwa do odbycia kary, w tym:	2 885	2 911	3 074	3 140
niezgłoszenie się skazanego do odbycia kary pomimo	243	258	249	288

⁵ (Dz. U. poz. 1855, z późn. zm.)

wzewzania lub niedoprowadzenie skazanego przez Policję (inny uprawniony organ)				
ukrywanie się skazanego i prowadzenie czynności poszukiwawczych przez Policję jeżeli w sprawie nie wydano postanowienia o poszukiwaniu listem gończym lub postanowienia o ENA	257	310	318	302
ukrywanie się skazanego i prowadzenie czynności poszukiwawczych przez Policję jeżeli w sprawie wydano postanowienie o poszukiwaniu listem gończym lub postanowienie o ENA	1 631	1 648	1 967	1 956

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości (sprawozdania MS-S10r oraz MS-S10o), według stanu na ostatni dzień okresu sprawozdawczego

* z wyłączeniem kar zastępczych

Skrócenie okresów, po upływie których może nastąpić przeniesienie skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności do jednostek penitencjarnych o łagodniejszym rygorze

Uwzględniając fakt, że prowadzone wobec skazanych, w tym również skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności, oddziaływania resocjalizacyjne stanowią proces podlegający stałym ocenom, a ich efekty uwarunkowane są wieloczynnikowo, zasadnym jest stworzenie realnych możliwości do wcześniejszego kontynuowania procesu resocjalizacji w warunkach zakładu karnego typu półotwartego i zakładu karnego typu otwartego. Stworzenie jak najbardziej adekwatnych i optymalnych warunków do kontynuowania procesu zmiany jest nieodzownym czynnikiem efektywności prowadzonej pracy resocjalizacyjnej sprzyjającej readaptacji społecznej.

Brak obowiązku uiszczania przez skazanych opłaty za użytkowanie sprzętu elektronicznego lub elektrycznego

Obciążenie każdego skazanego zryczałtowaną miesięczną opłatą w związku z użytkowaniem w celi mieszkalnej dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego, w sytuacji, gdy nie każdy ze skazanych pracuje odpłatnie, a także z uwagi na dokonywane potrącenia z wynagrodzenia skazanych, w ocenie projektodawcy nie jest zasadne.

Utrzymywanie przedmiotowej regulacji nie jest uzasadnione również z uwagi na koszty ponoszone przez administrację jednostek penitencjarnych związane z pobieraniem wskazanej opłaty oraz ściąganiem zaległych należności, które przekraczają kwoty środków finansowych uzyskiwanych z tego tytułu od skazanych.

Należy podkreślić, że dokładne określenie kosztów związanych z pobieraniem oraz ściąganiem zaległych opłat za używanie przez osoby pozbawione wolności sprzętu elektrycznego w celach mieszkalnych jest bardzo trudne i w konsekwencji uzyskane dane mogą nie być miarodajne. Należy zwrócić uwagę, że czynności te w jednostkach penitencjarnych wykonują osoby, które realizują również inne czynności służbowe co oznacza, że w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej nie ma etatów dedykowanych wykonywaniu wyłącznie tych czynności. Na wysokość tych danych mają również wpływ koszty materiałów biurowych (papier, tusz do drukarek, energia elektryczna itp.).

Informacje dotyczące ściągalności opłat:

1. Suma zaległości z tego tytułu na dzień 31.01.2025 r. – 2 227 271,51 zł

2. Problemy ze ściągalnością opłat:

- brak środków na koncie osadzonych,
- wpłacane są często kwoty o niższej wartości niż na upomnieniu,
- postępowania egzekucyjne prowadzone przed urzędami skarbowymi są umarzane bądź wydawane są postanowienia o nieprzystępowaniu do prowadzenia egzekucji z powodu przekroczenia kosztów prowadzonej egzekucji w stosunku do wysokości kwoty zadłużenia (brak możliwości ściągnięcia zadłużenia w związku z nieustaleniem majątku dłużnika lub posiadanymi innymi zobowiązaniami podlegającymi egzekucji) – niska ściągalność,
- osadzeni zwalniani z jednostki penitencjarnej nie wyrażają chęci dobrowolnej spłaty zobowiązań,
- zmiany adresów osób z zadłużeniem oraz wynikające z tego zmiany adresów Urzędów Skarbowych.

Zmiana zasad udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym osadzonym w zakładzie karnym typu zamkniętego i tymczasowo aresztowanym

Aktualne brzmienie art. 115 § 7a k.k.w. rodzi wątpliwości na gruncie interpretacji normy w zakresie jej dyspozycji – co do liczby funkcjonariuszy Służby Więziennej niewykonyjących zawodu medycznego, którzy mogą być obecni przy udzielaniu świadczenia medycznego osobie pozbawionej wolności. Liczba pojedyncza sugeruje, że może być to tylko jeden

funkcjonariusz. Potrzeby związane z zapewnianiem bezpieczeństwa (w szczególności w postępowaniu ze skazanymi, których warunki i właściwości osobiste stwarzają poważne zagrożenie społeczne, dla bezpieczeństwa zakładu, konwojowania lub na terenie zewnętrznych podmiotów leczniczych, a także w warunkach konwoju) wskazują, że regularnie dochodzi do sytuacji, w których bezpośrednio dozоровanie skazanych powinno odbywać się w asyście co najmniej dwóch funkcjonariuszy realizujących zadania na stanowiskach ochronnych. Dotyczy to również tymczasowo aresztowanych (art. 214a k.k.w.).

Skrócenie terminów, po upływie których skazany może ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie

W praktyce obecne okresy: 6 miesięczny oraz roczny okazują się zbyt długie. Przepisy k.k.w. nie powinny stwarzać barier, które w sposób nieproporcjonalny ograniczają realizację uprawnień wynikających z prawa materialnego. Z tego względu w projekcie proponuje się powrót do krótszych terminów, po upływie których możliwe jest ponowne złożenie wniosku o warunkowe zwolnienie.

Wprowadzenie możliwości przeprowadzania niektórych czynności kontroli pobieżnej mężczyzn pozbawionych wolności przez funkcjonariuszki Służby Więziennej

Projektowana zmiana jest uzasadniona zmianą struktury kadry funkcjonariuszy Służby Więziennej. Obecnie w dziale ochrony pełni służbę wiele kobiet (25% wszystkich funkcjonariuszy)⁶, a jednocześnie należy zakładać, że tendencja wzrostowa w tym zakresie w najbliższych latach zostanie utrzymana.

Zmiana zasad używania środków przymusu bezpośredniego wobec osób pozbawionych wolności

Przepisy art. 19 ust. 6-10 ustawy o Służbie Więziennej zostały wprowadzone na mocy ustawy z dnia 22 lipca 2022 r. o zmianie ustawy o Służbie Więziennej oraz niektórych innych ustaw⁷ i weszły w życie z dniem 28 września 2022 r. Ich celem było rozszerzenie uprawnień funkcjonariuszy Służby Więziennej w zakresie prewencyjnego użycia środków przymusu bezpośredniego wobec osób pozbawionych wolności, aby podnieść poziom bezpieczeństwa osobistego funkcjonariuszy i pracowników wykonujących zadania w bezpośrednim kontakcie z tymi osobami.

Perspektywa dwóch lat funkcjonowania jednostek penitencjarnych we wprowadzonych realiach prawnych pokazuje, że przedmiotowe uprawnienia są funkcjonariuszom potrzebne, jednak nie w wymiarze obligatoryjnego użycia kajdanek względem całości populacji skazanych w zakładach karnych typu zamkniętego i aresztach śledczych. Aktualny stan prawny powoduje konieczność stosowania przez dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych przepisu dającego możliwość odstąpienia od obligatoryjnego prewencyjnego użycia kajdanek wobec osób pozbawionych wolności w zakładach karnych typu zamkniętego oraz aresztach śledczych. Praktyka w zakresie przedmiotowej normy prawnej wskazuje, że powołane odstąpienie ją zdominowało. Dyrektorzy zakładów karnych i aresztów śledczych skorzystali z niego aż wobec 93% więźniów, którzy normie podlegali.

Pożądanym stanem rzeczy jest możliwość decydowania w przedmiotowym zakresie przez funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Podkreślenia wymaga, że zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej zasadą jest, że prewencyjnego użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nie dokumentuje się, chyba że skutkowało to zranieniem osoby lub wystąpieniem innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmiercią lub szkodą w mieniu. Wyżej wymieniony art. 52 stanowi przepis gwarancyjny stosowany przez wszystkie służby mundurowe, także przez Służbę Więzienną i w całości zabezpiecza osoby, wobec których mogłoby dojść do ewentualnych nadużyć, zatem jakiegokolwiek inne uregulowania stanowią wyłom w zakresie regulacji obowiązujących formacje mundurowe w Polsce.

Dodanie dowódcy zmiany do katalogu osób uprawnionych do podejmowania decyzji o użyciu środków przymusu bezpośredniego

Aktualny stan prawny nie wskazuje osoby uprawnionej do podejmowania przedmiotowej decyzji w czasie, kiedy na terenie jednostki organizacyjnej Służby Więziennej wskazane obecnie w wyliczeniu osoby są nieobecne. Decyzja o użyciu środków przymusu bezpośredniego wymaga każdorazowego, indywidualnego rozważenia okoliczności, których dotyczy. Racjonalnym zatem jest, aby dowódca zmiany, który pełni służbę całodobowo, podejmował decyzję w tym zakresie oraz niezwłocznie informował o niej dyrektora jednostki – po jego powrocie do służby.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

⁶ szczegółowe dane w pkt 4 OSR

⁷ (Dz. U. poz. 1933, z późn. zm.)

Zmiany w ustawie – Kodeks karny wykonawczy

Wydłużenie terminu do wniesienia przez skazanego skargi w postępowaniu wykonawczym (projektowany art. 6 § 4 k.k.w.).

Proponuje się wydłużenie terminu do wniesienia przez skazanego skargi z 7 dni do 14 dni od dnia, w którym dowiedział się on o zdarzeniu będącym podstawą skargi. Należy mieć na uwadze, że przepis art. 6 § 4 k.k.w. jest ściśle powiązany z art. 6 § 2 k.k.w., zgodnie z którym skazany jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w skardze żądań w stopniu umożliwiającym jej rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów. Zatem konieczność zgromadzenia stosownych dokumentów i odpowiedniego przygotowania skargi przez skarżącego powoduje, że obecnie obowiązujący termin 7 dni może być w wielu sytuacjach niewystarczający.

Poszerzenie stosowania systemu dozoru elektronicznego (projektowany art. 431a § 1 pkt 1 i § 6 pkt 2 k.k.w.).

Proponuje się wprowadzenie możliwości udzielenia zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego skazanemu, wobec którego orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata i któremu do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nieprzekraczającym 1 roku i 6 miesięcy (obecnie nie większym niż 6 miesięcy).

Wprowadzenie projektowanej regulacji będzie stanowiło uzupełnienie lub alternatywę dla instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia, pozwalającą na resocjalizację skazanego poza jednostką penitencjarną, w jego własnym środowisku, w warunkach kontroli elektronicznej. Poza tym nie różnicowałoby to skazanych, którzy mają nieodbytą jeszcze karę albo jej część (czy sumę kar) nie większą niż półtora roku, a granicą byłaby wysokość wymierzonej kary (sumy kar) – poniżej trzech lat, w stosunku do skazanych na karę (sumę kar) nieprzekraczającą 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Zmiana zasad doprowadzania skazanych do aresztu śledczego (projektowana zmiana w art. 79 § 1, § 1a, § 1b, § 1c, § 2 i § 4 k.k.w.).

W projektowanym art. 79 § 1 k.k.w., ustawodawca proponuje następujące zasady doprowadzania skazanych do aresztu śledczego:

- w przypadku kary pozbawienia wolności do 1 roku i 6 miesięcy oraz innych kar – wezwanie do stawienia się w wyznaczonym terminie w areszcie śledczym,
- w przypadku kary pozbawienia wolności powyżej 1 roku i 6 miesięcy – zatrzymanie i doprowadzenie do aresztu śledczego.

Zgodnie z art. 242 § 3 k.k.w. jeżeli Kodeks karny wykonawczy używa w znaczeniu ogólnym określenia „kara pozbawienia wolności”, należy przez to rozumieć również zastępczą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego, karę aresztu lub zastępczą karę aresztu, karę porządkową oraz środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Powyższe ma zastosowanie tylko do uregulowań zawartych w Kodeksie karnym wykonawczym, które ogólnie stanowią o karze pozbawienia wolności bez dodatkowych zastrzeżeń. Tym samym zmiana zaproponowana w art. 79 § 1 k.k.w., z zastrzeżeniem górnej granicy wymierzonej kary pozbawienia wolności jako mającej znaczenie dla czynności związanych z wprowadzeniem kary do wykonania, wymaga uszczegółowienia również w zakresie pozostałych orzeczeń podlegających wykonaniu w postępowaniu karnym wykonawczym.

Należy podkreślić, że każdy skazany na karę powyższej 1 roku i 6 miesięcy będzie miał nadal prawo złożyć do sądu wniosek o wezwanie do odbycia kary, a w proponowanym brzmieniu przepisu taka decyzja sądu nie będzie wymagała uzasadnienia. To sąd, mający na podstawie akt sprawy możliwość zapoznania się z całokształtem sytuacji poszczególnych skazanych, winien o tym decydować (projektowany art. 79 § 1c k.k.w.).

Przeniesienie skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności do jednostek penitencjarnych o łagodniejszym rygorze – skrócenie okresów (projektowany art. 89 § 3 k.k.w.).

Proponuje się skrócenie okresów, po upływie których może nastąpić przeniesienie skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności z zakładu karnego typu zamkniętego do:

- zakładu karnego typu półotwartego – z 20 lat do 15 lat,
- zakładu karnego typu otwartego – z 25 lat do 20 lat.

Zmiana ta stanowi powrót do brzmienia przepisu obowiązującego przed dniem 1 stycznia 2023 r. Zmiana na bardziej rygorystyczne warunki była argumentowana jedynie „względami bezpieczeństwa”. Należy mieć jednak na uwadze, że pobyt

w zakładzie karnym, przy prawidłowej polityce penitencjarnej, winien przynieść oczekiwane efekty w postaci właściwej resocjalizacji, a metodą oceny postępów skazanego winno być między innymi umożliwienie wykazania przez skazanego właściwej postawy w warunkach dalszej izolacji o zmniejszonym rygorze.

Brak obowiązku uiszczania przez skazanych opłaty za użytkowanie sprzętu elektronicznego lub elektrycznego (projektowane uchylenie art. 110b k.k.w.).

Proponuje się uchylenie obowiązku uiszczania, przez wszystkich skazanych przebywających w celi, zryczałtowanej miesięcznej opłaty w wysokości 15 zł, za użytkowanie dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego.

Zmiana zasad udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym osadzonym w zakładzie karnym typu zamkniętego oraz tymczasowo aresztowanym (projektowany art. 115 § 7a k.k.w. i art. 214a k.k.w.).

Projektowana zmiana polega na wskazaniu, że świadczenia zdrowotne skazanym osadzonym w zakładzie karnym typu zamkniętego oraz tymczasowo aresztowanym są udzielane w obecności funkcjonariuszy niewykonujących zawodu medycznego. Projektowana zmiana ma na celu uniknięcie podnoszonych wątpliwości, zwłaszcza w kontekście poszanowania prawa do życia prywatnego.

Odpowiednią zmianę proponuje się wprowadzić również w art. 214a k.k.w., który dotyczy tymczasowo aresztowanych.

Ponowne ubieganie się skazanego o warunkowe zwolnienie – skrócenie terminów (projektowany art. 161 § 3 i § 4 k.k.w.).

Proponuje się krótsze terminy, po upływie których skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie:

- jeżeli kara lub suma kar nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności – z 6 miesięcy do 3 miesięcy,
- jeżeli kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności – z roku do 6 miesięcy.

Należy jednocześnie wskazać, że możliwość złożenia wniosku o przedterminowe zwolnienie nie jest połączona z gwarancją jego uwzględnienia.

Wprowadzenie możliwości przeprowadzania niektórych czynności kontroli pobieżnej mężczyzn pozbawionych wolności przez funkcjonariuszki Służby Więziennej (projektowany art. 223g § 2 i § 3 k.k.w.).

Proponowana zmiana pozwoli na przeprowadzanie przez funkcjonariuszki Służby Więziennej niektórych czynności związanych z kontrolą pobieżną (z wyjątkiem dokonywanej wzrokowo i manualnie) mężczyzn pozbawionych wolności. Czynności związane z kontrolą pobieżną – poza sprawdzeniem wzrokowym i manualnym – są czynnościami nieinwazyjnymi, nie stwarzającymi niedogodności związanych z różnicą płci.

Zmiany w ustawie o Służbie Więziennej

Zmiana zasad używania środków przymusu bezpośredniego wobec osób pozbawionych wolności (projektowany art. 19 ust. 6-10 ustawy o Służbie Więziennej).

Proponuje się uchylenie art. 19 ust. 6-8 ustawy o Służbie Więziennej. Funkcjonariusze Służby Więziennej będą uprawnieni do prewencyjnego używania określonych środków przymusu bezpośredniego wobec osób pozbawionych wolności każdorazowo, kiedy będzie to celowe w związku z zapewnieniem bezpieczeństwa osobistego – decyzje takie będą mogli podejmować na podstawie art. 13 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Dodatkowo projektowana zmiana art. 19 ust. 9 ustawy o Służbie Więziennej pozwoli każdorazowo użyć kajdanek na wniosek innych osób, które będą obawiać się o swoje bezpieczeństwo w bezpośrednim kontakcie z osobą pozbawioną wolności.

Zaprojektowany stan prawny da funkcjonariuszom Służby Więziennej kompleksowe kompetencje do adekwatnego, prewencyjnego używania środków przymusu w celu zapewniania swojego bezpieczeństwa osobistego oraz bezpieczeństwa osób przebywających w bezpośrednim kontakcie z osobami pozbawionymi wolności.

Dodatkowo mając na uwadze, że art. 52 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej określa normy dotyczące dokumentowania prewencyjnego użycia środków przymusu bezpośredniego, proponuje się uchylenie art. 19 ust. 10 ustawy o Służbie Więziennej, dotyczącego odnotowywania prewencyjnego użycia środków przymusu bezpośredniego wobec osób pozbawionych wolności w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności. W przedmiotowych okolicznościach należy bowiem stosować art. 52 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Zmiany w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej

Dodanie dowódcy zmiany do katalogu osób uprawnionych do podejmowania decyzji o użyciu środków przymusu bezpośredniego (projektowany art. 35 ust. 2 pkt 8a ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej).

Projektowana zmiana – przez dodanie pkt 8a ma na celu dodanie dowódcy zmiany (oraz zastępcy dowódcy zmiany) do grupy osób uprawnionych do podejmowania decyzji o użyciu środków przymusu bezpośredniego podczas nieobecności na terenie jednostki organizacyjnej Służby Więziennej jej dyrektora oraz osób go zastępujących.

Przepisy przejściowe i końcowe

W przepisach art. 5-7 projektu proponuje się przyjąć zasadę stosowania przepisów projektowanej ustawy do stanów faktycznych i stanów prawnych istniejących w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy. Czynności procesowe dokonane do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy są skuteczne, jeżeli zostały dokonane według przepisów dotychczasowych. Z chwilą wejścia w życie projektowanej ustawy znajdzie ona co do zasady zastosowanie w odniesieniu do wszystkich postępowań, w tym postępowań wykonawczych, wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. Zasada ta dotyczy również podejmowanych w postępowaniu wykonawczym czynności organów postępowania wykonawczego.

Przyjęte rozwiązanie, aczkolwiek stanowi potwierdzenie obowiązującej w polskim systemie prawnym zasady działania nowego prawa wprost, ma na celu usunięcie ewentualnych wątpliwości adresatów co do tego, jakie normy powinni oni stosować, zapewnienie ekonomii procesowej przez stosowanie jednego porządku prawnego w postępowaniach karnych, ochronę interesów uczestników w toczących się postępowaniach oraz skuteczność podjętych dotychczas czynności i decyzji.

Ze względu na specyfikę niektórych instytucji zdecydowano się na pewne odstępstwa od powyższej reguły:

- Z uwagi na wprowadzoną w projekcie zmianę terminu do złożenia przez skazanego skargi z 7 dni do 14 dni od dnia, w którym skazany dowiedział się o zdarzeniu będącym podstawą skargi, projekt wprowadza zasadę, aby w odniesieniu do zdarzeń, o których skazany dowiedział się przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy zastosowanie miały przepisy dotychczasowe, a wydłużony termin na wniesienie skargi miał zastosowanie jedynie do zdarzeń, o których skazany dowiedział się po dniu wejścia w życie projektowanej ustawy (art. 8 projektu ustawy).
- W związku z objęciem stosowania systemu dozoru elektronicznego dodatkowej grupy skazanych, wobec których orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata, a którzy odbyli część kary i którym do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze powyżej 6 miesięcy do 1 roku i 6 miesięcy, proponuje się, aby wnioski o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego złożone przed dniem wejścia w życie tych przepisów i nierozpoznane do dnia ich wejścia w życie, podlegały rozpoznaniu według przepisów dotychczasowych (art. 9 projektu).
- Z uwagi na wprowadzone w projekcie zmiany zasad doprowadzania skazanych do aresztu śledczego w art. 10 projektu proponuje się przyjęcie zasady, że polecenia zatrzymania i doprowadzenia do aresztu śledczego wydane zgodnie z dotychczasowymi przepisami pozostają skuteczne, co uzasadnione jest sprawnością postępowania wykonawczego i ograniczeniem konieczności dokonywania dodatkowych czynności.
- Mając na uwadze projektowane uchylenie art. 110b k.k.w. w art. 11 projektu proponuje się uregulowanie sytuacji dotyczącej istniejącego zadłużenia w uiszczeniu zryczałtowanej miesięcznej opłaty w związku z użytkowaniem w celi mieszkalnej dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego przez skazanych odbywających karę pozbawienia wolności oraz zwolnionych z zakładu karnego, na dzień wejścia w życie projektowanej ustawy.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Projektowana regulacja ze względu na stopień jej szczegółowości i domenę prawa krajowego nie była poddawana analizie prawnoporównawczej.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Osadzeni	Ogółem – 76 284 w tym:	Centralny Zarząd Służby Więziennej	Wydłużenie terminu do wniesienia przez skazanego skargi w postępowaniu

	tymczasowo aresztowani – 8 484 skazani – 66 835 ukarani - 965	(dane za 2023 r.)	wykonawczym – z 7 do 14 dni. Zwiększenie liczby skazanych objętych systemem dozoru elektronicznego (zmniejszenie populacji więziennej). Zmiana zasad doprowadzania skazanych do aresztu śledczego – w zależności od wymiaru kary pozbawienia wolności. Brak obowiązku uiszczania, przez wszystkich skazanych przebywających w celi, zryczałtowanej miesięcznej opłaty za użytkowanie dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego. Skrócenie terminów, po upływie których skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie.
Skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności	560 w tym: orzeczenia nieprawomocne – 25	Centralny Zarząd Służby Więziennej (wg stanu na 30.09.2023 r.)	Skrócenie okresów, po upływie których może nastąpić przeniesienie skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności do jednostek penitencjarnych o łagodniejszym rygorze.
Funkcjonariusze Służby Więziennej (ogółem)	26 936	Centralny Zarząd Służby Więziennej (wg stanu na 31.12.2023 r.)	Możliwość udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym osadzonym w zakładzie karnym typu zamkniętego (tymczasowo aresztowanym) w obecności co najmniej dwóch funkcjonariuszy niewykonujących zawodu medycznego (obecnie zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu może być obecny tylko jeden funkcjonariusz). Możliwość użycia kajdanek na wnioski innych osób, które będą obawiać się o swoje bezpieczeństwo w bezpośrednim kontakcie z osobą pozbawioną wolności.
Funkcjonariuszki Służby Więziennej	6 587	Centralny Zarząd Służby Więziennej (wg stanu na 31.12.2023 r.)	Wprowadzenie możliwości przeprowadzania niektórych czynności związanych z kontrolą pobieżną (z wyjątkiem dokonywanej wzrokowo i manualnie) mężczyzn pozbawionych wolności.
Dowódca zmiany/zastępca dowódcy zmiany	103 w tym: dyrektorzy aresztów śledczych – 39 dyrektorzy zakładów karnych – 64	Centralny Zarząd Służby Więziennej	Rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do podejmowania decyzji o użyciu środków przymusu bezpośredniego podczas nieobecności na terenie jednostki organizacyjnej Służby Więziennej jej dyrektora/zastępcy.
Sądy powszechne	Sądy rejonowe - 319	Ministerstwo	Możliwe zwiększenie liczby spraw

	Sądy okręgowe - 47 Sądy apelacyjne - 11	Sprawiedliwości	trafiających do sądów w związku z wydłużeniem terminu do wniesienia przez skazanego skargi w postępowaniu wykonawczym oraz skróceniem terminów, po upływie których skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie.
--	--	-----------------	---

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 4 i § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248, z późn. zm.).

W ramach opiniowania projekt zostanie przekazany następującym podmiotom:

1. Prokurator Krajowy;
2. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego;
3. Krajowa Rada Sądownictwa;
4. Krajowa Rada Prokuratorów;
5. Naczelna Rada Adwokacka;
6. Krajowa Rada Radców Prawnych.

W ramach konsultacji publicznych projekt zostanie przekazany następującym podmiotom:

1. Prezesi Sądów Apelacyjnych (oraz sądy okręgowe i sądy rejonowe);
2. Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury;
3. Rzecznik Praw Obywatelskich;
4. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”;
5. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”;
6. Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP Votum;
7. Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”;
8. Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem”;
9. Stowarzyszenie Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej;
10. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych;
11. Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych LEX IUSTA;
12. Porozumienie Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych;
13. Krajowa Rada Kuratorów;
14. Krajowe Stowarzyszenie Zawodowych Kuratorów Sądowych;
15. Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
16. Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju;
17. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej;
18. Fundacja Court Watch Polska;
19. Stowarzyszenie Amnesty International;
20. Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych;
21. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa;
22. Krajowa Sekcja Służby Więziennej NSZZ „Solidarność”;
23. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
24. Forum Związków Zawodowych.

Czas trwania opiniowania i konsultacji publicznych – 21 dni (związki zawodowe reprezentatywne – 30 dni).

Wyniki opiniowania i konsultacji publicznych zostaną omówione po ich zakończeniu.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	-0,75	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-90,75
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywzięciennych Zakładów Pracy (<i>przychód</i>)	-0,75	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-90,75
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywzięciennych Zakładów Pracy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	-0,75	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-90,75
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywzięciennych Zakładów Pracy	-0,75	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-90,75
Źródła finansowania	Projektowana zmiana nie będzie powodowała dodatkowych wydatków z budżetu państwa. Ewentualne skutki finansowe wynikające z wejścia w życie projektowanej ustawy zostaną sfinansowane w ramach dotychczasowych środków części 15 – Sądy Powszechne i nie będą stanowić podstawy do planowania i ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa w roku wejścia w życie ustawy oraz w latach kolejnych.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	➤ Skrócenie terminów, po upływie których skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie: • jeżeli kara nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności – z 6 miesięcy do 3 miesięcy, • jeżeli kara przekracza 5 lat pozbawienia wolności – z roku do 6 miesięcy. Ewentualne oszczędności wynikające z możliwości uzyskania wcześniejszego warunkowego zwolnienia opierać się będą na danych statystycznych oraz bezpośrednich kosztach utrzymania skazanego. Możliwe do oszacowania bezpośrednie koszty to: zakup żywności, koszty zaopatrzenia w leki, należne przedmioty, środki higieny i czystości, sprzęt stołowy, koszty niektórych mediów – wody i ścieków, usług pralniczych oraz usług zdrowotnych, itp. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, miesięczny bezpośredni koszt utrzymania skazanego w zakładzie karnym to kwota około 417 zł (5 tys. zł rocznie). Według danych Ministerstwa Sprawiedliwości w 2024 r. liczba wydanych orzeczeń w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia była na poziomie 21 892, z czego uwzględnionych zostało 7 242, natomiast pozostałe 14 650 nie uwzględniono. Dotyczy to zarówno wniosków i zażaleń złożonych m.in. przez skazanego (obrońcę), dyrektora zakładu karnego, kuratora czy prokuratora, a także działań sądu z urzędu.											

Tab. 2 Warunkowe przedterminowe zwolnienie – wnioski/ zażalenia/ działanie sądu z urzędu

Lata	razem	uwzględnione	niewzględnione	udział wniosków nieuwzględnionych w ogólnej liczbie wniosków złożonych (%)
2020	26 500	6 987	19 513	73,6
2021	24 117	6 019	18 098	75,0
2022	23 314	6 575	16 739	71,8
2023	22 043	6 306	15 737	71,4
2024	21 892	7 242	14 650	66,9

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości

Jak wynika z powyższych danych pozytywna decyzja w sprawie o warunkowe przedterminowe zwolnienie wydawana jest w ok. 33% składanych wniosków. W pozostałych 67% wniosków, które otrzymały decyzję negatywną, skazani mogą skorzystać z projektowanego rozwiązania i złożyć ponowny wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie znacznie wcześniej.

Przyjmując założenie, że przeciętnie skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie 4,5 miesiąca wcześniej w odniesieniu do obecnego stanu prawnego, a liczba wniosków rozpatrzonych negatywnie, jak również ich udział w ogólnej liczbie złożonych wniosków utrzyma się na podobnym poziomie, to projektowana regulacja **może spowodować mniejsze wydatki – o ok. 9,1 mln zł rocznie.**

$4,5 \text{ mies.} \times 417 \text{ zł} = 1\,876,5 \text{ zł}$ (w przeliczeniu na 1 skazanego)

$1\,876,5 \text{ zł} \times 14\,650 \times 33,1\% = 9\,099\,430 \text{ zł}$ (ogółem rocznie)

Jednocześnie należy podkreślić, że w miejsce warunkowo zwolnionego osadzonego, co do zasady, przyjmowany jest do jednostki penitencjarnej inny osadzony. W związku z tym ww. wyliczenia należy traktować jako czysto hipotetyczne szacunki, które nie mogą być traktowane jako ewentualne oszczędności i wykazywane w tabeli.

- Uchylenie obowiązku uiszczania przez skazanych pozbawionych wolności zryczałtowanej miesięcznej opłaty (15 zł) za użytkowanie dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 110b § 2 k.k.w., środki finansowe uzyskane z tytułu uiszczania przez skazanych zryczałtowanej miesięcznej opłaty podlegają przekazaniu na cele Funduszu Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywieszennych Zakładów Pracy. Zgodnie z szacunkami Centralnego Zarządu Służby Więziennej przychody te wynoszą ok. 750 tys. miesięcznie.

W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z art. 6a ust. 1 i 2 ustawy o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności, Fundusz jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest Dyrektor Generalny Służby Więziennej. Natomiast zgodnie z art. 29 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸, państwowy fundusz celowy stanowi wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje minister wskazany w ustawie tworzącej fundusz albo inny organ wskazany w tej ustawie i którego przychody pochodzą ze środków publicznych, a koszty są ponoszone na realizację wyodrębnionych zadań państwowych.

W związku z powyższym uchylenie obowiązku uiszczania przez skazanych opłaty za użytkowanie dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego spowoduje **zmniejszenie przychodów Funduszu na poziomie ok. 9 mln zł rocznie.**

- Poszerzenie stosowania systemu dozoru elektronicznego przez wprowadzenie możliwości udzielenia zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego skazanemu, wobec którego orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata i któremu do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nie większym niż

⁸ (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.)

jeden rok i 6 miesięcy (obecnie nie większym niż 6 miesięcy).

W tabeli poniżej przedstawiono dane statystyczne dotyczące liczby skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata.

Tab. 3 Zasadnicza kara pozbawienia wolności według wymiaru kary – orzeczenia wykonywane w dniu 31.12.2023 r.

Wymiar kary	Liczba osadzonych
Razem orzeczenia prawomocne, w tym:	56 087
do 3 mies.	742
powyżej 3 mies. do 6 mies.	5 288
powyżej 6 mies. do 1 r.	11 305
powyżej 1 r. do 1 r. i 6 mies.	7 045
powyżej 1 r. i 6 mies. do 2 lat	5 225
powyżej 2 lat do 3 lat	7 337

Źródło: Centralny Zarząd Służby Więziennej, Roczna Informacja Statystyczna za rok 2023

Dozór Elektroniczny to nieizolacyjny system wykonywania kary pozbawienia wolności. Polega na kontroli zachowania skazanego przebywającego poza zakładem karnym, przy użyciu środków technicznych. Do kontroli wykonywania tej kary służy nadajnik instalowany na nodze lub przegubie dłoni oraz urządzenie monitorujące w miejscu odbywania kary. Urządzenia te kontrolują w szczególności czy dana osoba przebywa w miejscu, które sąd wyznaczył do odbycia kary i w wyznaczonych godzinach.

Dane Centralnego Zarządu Służby Więziennej wskazują, że we wrześniu 2024 r. liczba osób odbywających karę w SDE w skali kraju wynosiła 6 313. Poniższa tabela przedstawia natomiast dane dotyczące liczby osób, które rozpoczęły stosowanie kary w SDE w ostatnich miesiącach.

Tab. 4 Liczba osób, która rozpoczęła odbywanie kary w Systemie Dozoru Elektronicznego w okresie od 1 października 2024 r. do 15 stycznia 2025 r.

Wyszczególnienie	Liczba osób, która rozpoczęła odbywanie kary w SDE			
	1 - 31.10.2024	1 - 30.11.2024	1 -30.11.2024	1 - 15.01.2025
Osoby skierowane do SDE z wolności	1 113	1 101	962	261
Osoby skierowane do SDE z Komisji Penitencjarnych	148	208	160	51

Źródło: Centralny Zarząd Służby Więziennej

Tab. 5 Liczba wniosków o udzielenie zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE (w tym liczba wniosków uwzględnionych) oraz liczba osób odbywających karę pozbawienia wolności w tym systemie w latach 2011-2024

Lata	Wpływ wniosków	Wnioski uwzględnione	Odbywający karę w SDE*	Udział odbywających karę w SDE do liczby uwzględnionych wniosków (%)
2011	12 862	3 577	1 992	55,7
2012	31 521	10 438	4 881	46,8
2013	34 371	13 289	4 923	37,0
2014	30 970	11 820	4 756	40,2
2015	28 350	10 065	3 258	32,4
2016	27 372	8 252	3 958	48,0
2017	35 318	12 072	5 057	41,9
2018	37 125	12 559	5 014	39,9
2019	39 797	12 427	5 106	41,1
2020	44 829	12 425	5 802	46,7
2021	55 239	15 488	7 685	49,6

2022	54 322	15 517	8 040	51,8
2023	51 516	13 617	6 339	46,6
2024	46 399	12 740	6 275	49,3

Zródło: Ministerstwo Sprawiedliwości

*- stan na ostatni dzień okresu sprawozdawczego

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Centralnego Zarządu Służby Więziennej, aktualna pojemność systemu to 10 tys. miejsc – zgodnie z bieżącą umową. Obecnie wykorzystywanych jest ok. 6 300 miejsc. Oznacza to, że przyrost populacji skazanych do 3 tysięcy nie będzie wiązał się z koniecznością zaangażowania finansowego w zakup dodatkowych zestawów urządzeń, czy zwiększenia nakładów na infrastrukturę obsługi systemów – np. w zakresie zatrudnienia nowych osób do Działów Dozoru Elektronicznego.

W zakresie porównania kosztów odbywania kary w warunkach izolacyjnych i w SDE to w 2023 roku koszty te przedstawiały się następująco:

- średni koszt wykonania kary w warunkach izolacyjnych wynosi: 5 357, 88 zł /mc

- średni koszt wykonania kary, środka karnego lub zabezpieczającego w SDE wynosi: 1 019 – 1 112 zł/mc.

Biorąc pod uwagę powyższe ograniczenia wynikające z pojemności SDE, a co za tym idzie brak możliwości zwiększenia liczby osób, które w tym samym okresie mogłyby odbywać karę w SDE, zakłada się że projektowane rozwiązania nie będzie miało wpływu na sektor finansów publicznych.

- Skrócenie okresów, po upływie których może nastąpić przeniesienie skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności do zakładu karnego typu półotwartego (z 20 lat do 15 lat) i do zakładu karnego typu otwartego (z 25 lat do 20 lat).

W przypadku tej regulacji ewentualne skutki finansowe mogłyby wynikać jedynie z braku konieczności zapewnienia odzieży skazanym. Jednakże biorąc pod uwagę fakultatywny charakter uprawnienia do korzystania z własnej odzieży przez skazanych osadzonych w zakładzie karnym typu zamkniętego, a także ze względu na indywidualne podejście do udzielania zezwoleń przez dyrektorów poszczególnych jednostek, przy szacowaniu skutków finansowych tego rozwiązania przyjęto założenie, że skazani będą korzystać z odzieży zapewnionej przez jednostki penitencjarne. W konsekwencji oznacza to, że projektowana zmiana nie będzie generować dodatkowych skutków finansowych.

Jednocześnie należy podkreślić, że tak jak w przypadku skrócenia terminów, po upływie których skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie, w miejsce skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności i przeniesionego do zakładu karnego o niższym rygorze, co do zasady, do jednostki penitencjarnej przyjmowany jest inny osadzony. W związku z tym ewentualne skutki finansowe jakie mogą wystąpić należy traktować jako czysto hipotetyczne szacunki, które nie mogą być traktowane jako ewentualne oszczędności i wykazywane w tabeli.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
<i>Skazani</i>		0,75	9	9	9	9	9	90,75

	Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywieszennych Zakładów Pracy	-0,75	-9	-9	-9	-9	-9	-90,75
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze	Brak wpływu.						
Niemierzalne		Brak wpływu.						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Projektowane rozwiązanie polegające na uchyleniu obowiązku uiszczania przez skazanych pozbawionych wolności zryczałtowanej miesięcznej opłaty w wysokości 15 zł za użytkowanie dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego spowoduje wzrost oszczędności tej grupy osób. Z drugiej jednak strony środki finansowe uzyskiwane z tytułu uiszczania przez skazanych zryczałtowanej miesięcznej opłaty, są przekazywane na cele Funduszu Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywieszennych Zakładów Pracy. Po wejściu w życie projektowanej regulacji zmniejszą się dochody Funduszu uzyskiwane z tego tytułu.						
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☐ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy						
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:		☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:						
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy						
Komentarz: Wprowadzenie obowiązku poinformowania skazanego przy przyjęciu do jednostki penitencjarnej o możliwości wykonania pracy społecznie użytecznej orzeczonej w zamian za grzywnę, w formie prac porządkowych i pomocniczych na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.								
9. Wpływ na rynek pracy								
Wejście w życie ustawy nie będzie miało negatywnego wpływu na sytuację i rozwój regionalny oraz na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.								
10. Wpływ na pozostałe obszary								
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		☐ demografia ☐ mienie państwowe ☒ inne: Służba Więzienna			☐ informatyzacja ☐ zdrowie			
Omówienie wpływu		Zmniejszenie populacji więziennej przez zwiększenie liczby skazanych objętych systemem						

	dozoru elektronicznego – projekt zakłada możliwość wcześniejszego udzielenia zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego. Obecnie skazany, wobec którego orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata może ubiegać się o zmianę odbycia kary w sytuacji, gdy do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nie większym niż 6 miesięcy. Projektowana regulacja zakłada, że o zmianę w systemie odbycia kary skazany może starać się wcześniej, tj. gdy do odbycia w zakładzie karnym pozostała część kary w wymiarze nieprzekraczającym 1 roku i 6 miesięcy. Zmniejszenie populacji więziennej przez skrócenie terminów, po upływie których skazany będzie mógł ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie: • z 6 miesięcy do 3 miesięcy – jeżeli kara lub suma kar nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności, • z roku do 6 miesięcy – jeżeli kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności. Skrócenie o połowę terminów, po upływie których skazany może ubiegać się ponownie o warunkowe zwolnienie może spowodować wzrost wpływu tego rodzaju spraw. Jak wynika z danych przedstawionych w pkt. 6, pozytywna decyzja w sprawie o warunkowe przedterminowe zwolnienie wydawana jest w ok. 33% składanych wniosków. W pozostałych 67% wniosków, które otrzymały decyzję negatywną, skazani mogą skorzystać z projektowanego rozwiązania i złożyć ponowny wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie znacznie wcześniej. Projekt zakłada możliwość wcześniejszego przeniesienia skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności do jednostek penitencjarnych o łagodniejszym rygorze przez skrócenie okresów, po upływie których może takie przeniesienie nastąpić, tj.: • do zakładu karnego typu półotwartego – po 15 latach odbycia kary (obecnie po 20), • do zakładu karnego typu otwartego – po 20 latach odbycia kary (obecnie po 25). Wydłużenie terminu do wniesienia przez skazanego skargi – z 7 dni do 14 dni – od dnia, w którym dowiedział się o zdarzeniu będącym podstawą skargi może spowodować zwiększenie liczby zgłaszanych skarg.
--	--

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przewiduje się, że ustawa co do zasady wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2026 r. Określone *vacatio legis* ma na celu zapewnienie podmiotom zobowiązanym do stosowania ustawy odpowiedniego czasu na zapoznanie się z nowymi przepisami oraz przygotowanie do ich stosowania.

Wyjątek w tym zakresie, przewidujący wcześniejsze wejście w życie (z dniem 1 grudnia 2025 r.), dotyczy uchylanego art. 110b k.k.w., z uwagi na korzyści płynące z tego rozwiązania zarówno w stosunku do osób pozbawionych wolności, które aktualnie ponoszą zryczałtowane miesięczne opłaty w związku z użytkowaniem w celi mieszkalnej dodatkowego sprzętu elektronicznego lub elektrycznego, jak i administracji jednostek penitencjarnych.

Kolejny wyjątek dotyczy regulacji związanych z poszerzeniem stosowania systemu dozoru elektronicznego, gdzie proponuje się wejście w życie z dniem 1 lipca 2026 r., celem uwzględnienia nowych rozwiązań w ramach funkcjonującego systemu dozoru elektronicznego.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ewaluacja efektów projektu będzie przeprowadzona po dwóch latach od daty wejścia w życie przepisów. Ewaluacja zostanie przeprowadzona poprzez zastosowanie następujących mierników:

1. Liczby spraw dotyczących warunkowego zwolnienia skazanych, które będą wpływać do sądów penitencjarnych.
2. Liczba skarg złożonych przez skazanych w postępowaniu wykonawczym.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak załączników.

Potwierdzam zgodność wydruku z dokumentem wydanym w postaci elektronicznej:

Identyfikator dokumentu	5340428.14555584.10850673
Nazwa dokumentu	OSR z dnia 06.03.2025 r..docx
Tytuł dokumentu	OSR z dnia 06.03.2025 r.
Skrót dokumentu	067D01A7B217C05C562C68B00CF9F40D429A6A D8
Wersja dokumentu	1.0
	EZD 3.126.43.43.
Data wydruku:	2025-03-07 08:40:29
Autor wydruku:	Bielecka Beata w zastępstwie za . Sekretariat DL-I